

WERKBLAD WANDA VERDUIN

Bron 1. foto Wanda

Wanda Verduin is geboren op 20 augustus 1925.

Deze foto is van voorjaar 1940. Hoe oud is zij op deze foto?

14

Op 17 januari 1943 komt zij samen met vader, moeder en broer Ernst in Kamp Vught.

Hoe oud is zij dan?

17

Bron 2. dagboek Wanda

Lees bron 2. NJN is: Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (zie ook bron 3).

Wat bedoelt Wanda met: "Als het zo doorgaat"?

Als de mogelijkheden tot contact met niet-joden steeds minder worden.

Wat valt je het meest op in dit stukje?

Persoonlijke invulling

Denk je dat Wanda verliefd is op Kees? Leg uit.

Persoonlijke invulling

Bron 3. briefkaart NJN

Wanda en haar broer Ernst zijn lid van de NJN: de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie.

Daarmee gaan ze vaak kamperen. Wanda heeft veel vrienden bij de NJN en is dol op de natuur en de gezelligheid.

Eind 1941 krijgen Wanda en Ernst dit kaartje thuisgestuurd. De bond schrijft dat een deel van de leden "genoodzaakt is te bedanken". Dat zijn mooie woorden voor: ze mogen geen lid meer zijn. Dit geldt ook voor Ernst en Wanda. Waarom?

Ze mogen geen lid meer zijn omdat ze joods zijn.

Denk je dat Wanda blij is met de kalender?

Persoonlijke invulling

Bron 4. citaat

Waarom moeten Ernst en Wanda van hun eigen school af?

Op 29 augustus 1941 wordt verordonneerd dat joodse kinderen naar speciale scholen moeten.

Hoe vinden ze dat, denk je?

Persoonlijke invulling

Bron 5. foto razzia

Het gezin van Wanda wil onderduiken. Voor iedereen is een onderduikplek geregeld, en zelfs nog een reserve-adres. Maar vlak voor ze gaan onderduiken worden ze opgepakt bij een razzia. Een razzia betekent: een omgeving afzetten en alle mensen oppakken.

Deze foto van een razzia heeft iemand met een camera verstopt in een tas stiekem genomen. Waarom in het geheim, denk je?

Het was verboden –en zeer gevaarlijk- om foto's te nemen van Duits optreden.

Bron 6. foto kamp Vught

Vader, moeder, Wanda en Ernst worden meegenomen naar kamp Vught. In kamp Vught is moeder een van de leidsters. Daardoor kunnen de gezinsleden elkaar vaak zien.

Wat is waar?

Wanda en Ernst steunen elkaar in het harde kampleven.

ja / nee

Dat is normaal, de meeste kinderen in kamp Vught hebben steun aan hun broertjes, zusjes en ouders.

ja / nee, meestal zijn ze juist van elkaar gescheiden.

Bron 7. plattegrond

Wanda hoeft niet mee met het Kindertransport omdat ze ouder dan 16 is. Ernst ontloopt het transport ook. Drie maanden later moeten ze toch nog weg, via Westerbork naar Auschwitz.

VMBO VERSIE - docenten

Ernst herinnert zich: *“De nacht voor vertrek hebben we met mijn moeder op de appèlplaats zitten praten. Het was een prachtige heldere nacht en moeder vertelde ons alles wat we nog van het leven moesten weten. Heel diep ging het: over politiek, seks, idealen, levensinstelling.”*

Zoek op de plattegrond de appèlplaats op. Waarover zou jij willen praten op zo'n moment?

Persoonlijke invulling

Bron 8. foto transport

In september 1943 moeten Wanda en Ernst naar Westerbork, en hier vandaan naar Auschwitz. De foto is genomen in kamp Westerbork, vlak voor vertrek van een transport naar Auschwitz. Elke dinsdag vertrekt een trein vol kampgevangenen richting oosten. Beschrijf wat je ziet op deze foto.

Bron 9. foto Auschwitz

Wanda en Ernst komen na een afschuwelijke treinreis van drie dagen aan in Auschwitz. Ernst neemt afscheid van zijn zus. Hij beseft dat dit voorgoed is. Zijn voorgevoel klopt, Wanda overlijdt vijf maanden later aan tyfus in het kamp. Waarom zou Ernst dit voorgevoel hebben gehad?

Hij is zich bewust van de lage overlevingskansen. Hij kan zelf doodgaan, of zijn zus. De kans dat ze het beide overleven schat hij in als klein.

De moeder van Wanda en Ernst overleeft het wel, hun vader niet.

Bron 10. foto neven en nichten

Op deze familiefoto staan de neven en nichten Verduin. Staand, bovenste rij: Wanda, Bernard, Frits, Elisabeth, Caroline, Jacques.

Zittend, onderste rij: Ernst, Ina, Emile, Wouter, Herman

3 van de 10 hebben overleefd: Ernst, Ina en Emile (zus en broer). De moeders van beide gezinnen ook. Veel joodse families zijn heel klein na de oorlog. Hoe zou dat voelen voor een overlevende?

Persoonlijke invulling